

Landskap: Småland Upptecknat av: Carl Vikberg
 Härad: Uppvidinge Adress: Turåkra, Kråksmåla
 Socken: Alghult Berättat av: Lantbr: Erik Länsm.
 Uppteckningsår: 1940 Född år 1888 i Alghults socken

sid. 17-18 fr. Kråksmåla m. Sm.

Uppteckningen berör hur min fader
 efter att försökt hugga den förtrollade
 benen blev botad av gubben Jon. Sanick-
 son; jämte flera sägner om bemälda
 Hexmästare; som ansågs vara en styg
Magiker.

Vol: 1

Sidor: 1 - 15.

Särskilt 3. Blad Teckningar.

1.)

ACC. N.R. M.7027 : 1

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Omkring tiden 1848. inträffade följande händelse, som är berättad av min fader många gånger för mig då jag var pojke. Men fader gick tidigt en vårmorgon till Krokshults ochage för att bygga en t. k. "Skyttestätta, se teckning n:o 1. Set tillkörde min faders gär att hålla stätta därstädes. Far tog med sig en yxa och en stor maware, vilket var de verktyger han då behövde. Framkammaren till plattan, där stättan skulle byggas, så vätte där en stor sm. "Sen där huggar jag och klyver, så får jag 2. starba kränar," fäukte far. Men, som han högg första hugget i enen, så föll far på knäna, det kändes som han klyvt venstra knäskålen, men yxa satt kvar i enen och knäet var till synes

2.)

ACC. N:R. M. 7027:2.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Oskadat. Far drog ut ryan ner Emen.
Så stillade sig verken något, men knä-
skålen svullnade, så den blev star-
sam en stor ifuklyvd kälrot. Far kunde
med möda lugga sig en klymnig
stör att städja under venstra armen,
och med denna provisoriska anord-
ning försöka faga sig mot hemmet. Se-
han hade stygt $\frac{1}{4}$ mil. Far hade gått
från hemmet kl. 9. på morgonen, ty det
var i början av maj månad. Han
hade bort hunnit litet arbete och ä-
ter varit i hemmet vid halvju-
tiden på morgonen. Eftersom det
dröjde, så blev hans gamle svärfar
Per Nilsson orolig och gick för att
möta far. När han hunnit något ä-
ver halvvägs till en platt, som ännu

3.)
heter "Gänghärrgatan" fick Per Nilsson
se far komma "Linnkande." Nilsson ropade
på avstånd, "Så ledsamt att du huggit
dij Gjak & nu i värbrädstman, & ja ä gam-
mal & orkar inte följa era i värhörstorna"
Men strax far han till Per Nilsson, säta-
lade han om hur det tillgick. Så sade
Nilsson, "Att ja inte tänkte på & varna
dij för "Horsen," Jan Sanjelman har sagt
att att bränna ihull Enafulingen,
men får jag bara hem dij & träffas jag,
så ska du snart må bli bry igen. Om du
nådde dom hemmet. Far måste inslaga
sängen. Knäckt hade svullnat så hårt
att dom finga sprätta upp bysen innan
dom kunde dra utan dom. Far hade
en verk så svår, som om han "Legat
i elden," för att cittera fars ord. Men Per

4.)

ACC. N:R. M. 7027:4.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Nilsson gick ner till Jan Danielsson och
ambalade vad samt hänt. Jan Danielsson
sade, "Thackars Trak att han skulle rä-
ka ut för "storen", men himmer ja bara
opp te enapulingen, så sk'a Trak bli jätte".
Jan tog Danielsson ut ur "Löruskläpet"
en liten svarvad träsk i vilken han
lade 3 små stichor av "Flögränne", så stop-
pade han i fickan en lit nåcktrasa
och litet Lundebast. När han kom opp
till Per Nilsson, så ville han fågna Jan
Danielsson med en ostsmörgås och ett
par supar, men Jan tog en sup och sade
"Smörgåsa bar ja i hämma-(Kandem)gä-
ter, så fort jag går oppföre, för Kären
har en förfärlig verk, & ja kan inte göra
nät ik att förvän vid kven. Sen tog han
opp sin pennakniv stack ett litet

håll på fars sjuka knä, så litet blod kom
fram. I detta blod droppade han de 8 små
spickorna och lade dem åker in i asken, ty
dessa spickor skulle inpassas i såret i 8-
nen. Så gick Jan Danielsson. Om en tim-
ma efter sen han gått så var "Fars verk"
som bortblåst. När Jan Danielsson kom
åter då var far uppe och gick och rull-
naden hade betydligt rätt sig, så på
e. m. började far ära jorden med sina
oxar. Jan Danielsson sade: "Hör du Per,
ta dej ditopp i häst & bränn hell enafatung
en; för om ja dör & män råkar utför enen,
så vet jag ingen, som kan hjälpa, för
där å mlycket ant, men rör intet enen
med eggjärn!" Påföljande vår skulle bän-
derna rödja till "Fälla" (Svedjelände) men
då var "Ihre En" Bränner. Per Nilsson lydde
- Jan Danielsson. &

Jan Danielsson sade vara en smäll gubbe, som var religiös och valde helst att göra gott vadan han varit älskad i sin omgivning. Han tog aldrig betalt för han hjälpte dem, som "kåkade ut för att", sade far, men dem, som använde sin hant till att göra sin nästa ont, som "Höll han hårt efter." Om någon kom som hade råkat sig svårt, så bladet höll på att förrinna, så hant dem blatt in till Jan Danielsson, så fick dem hjälp. Så kunde han fört sin stora klocka, så gick han till hörnskapet och tog ut ur en ask en liten kil, doppade den i blodet, gjorde med yxa en skära i huggebocken, som stod vid kindmuren och inslog kilen och strax rann ej en droppe blod ur såret, så lade han plåster

och band om såret. Kom någon och ha-
de svar sandverk, så tog han 3. snäp-
kor av "Flögränne", stora som halva
rynålar. Så fick den sjuke därmed
peta den värkande handen, så stichor-
na blevo blodiga. Sen tog Jan Sa-
nielsson stichorna och insprade dem
under barken i någon "Turappel" =
(Vild = app. el.) Sär för sådana knötiga
applar, som växte varstades i hagar
och ångar, som vora av fäderne
miskänpa för att "innehålla aut."
Sådana bräd fick ej huggas ikull,
som måste brännas ikull. Mågo-
lande, så brändes våra orfeks-
iska "Sandverksappel" för 5. år sedan.
Sen stod å Landbr: Elis Sanielssons
ägor i Kimramåla, Kråksmåla oc-

8.)

ACC. NR. M. 7027:8.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ker. Appeln rådan jag minnes den
på våren innan den brändes, se
teckning N° 2. - Likaså om någon
blivit behäftad med en mängd
Bröder, så "rätt" Jan Samickson
in bölderna i stammen av nå-
gon stor en. Obs! Dessa träd bura all-
tid knotiga, fula stammar och di-
ko grenar, och borde misspänkas en-
ligt fädernas tro. Jan Samickson tog
på 3. Alla spåmar var ut bölderna
och borrarade hål i enens stam och
lade en spåna i varje hål. Sen täp-
te han hålen med rännepuggar och
smetade kogädrel på puggarnas
ändar. Sen spuke blev sin sjukdam
"kvitt för livskiden", sedan Jan Samick-
son bokat dom, så sade min fader m. f.

2.)

ACC. N:R. M. 7027:9

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Vidare sade min fader, "Mr. Jan Samuel-
son lätse bewärjelser, när han satte bort
sjukdammar det är känt, men fast han
& jag var goda vänner så talade han ej
om vad han sade vidare än "Jä ä lite mer
än du trak fått veta, men dä släpper ja
inte ut." Mig veruligen så är våra or-
ders rista "Brälden" belägen 2. km. från
mitt hem vid "Björnegöl" å torpet
"Björnhagen" å kyrkobyns ägor i trakt
kvåla rockee, i fjöl stod den fula
enen kvar med sina 3. pluggar, och
ingen har väl fört köra den. Torparen
Erlend Samberg å torpet Björnhagen
(obs! Söd 87 är gammal för 8. år sen) han vinn-
de mig den knokiga Enen. Samberg blev
så full av bölder att ja höll på & gå
åt, men dä va en gubbe "Larbsanjel", som

10.)

ACC. N:R. M. 7027:10.LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

satte bort mina Bölder i enen, & sen
 har ja allri hatt en Böld på min kropp
 slökt Gamberg. — Bemälda "bölden",
 se teckning N: 3. Så bör här i sam-
 band med magikern "Jan Samuelssons
 bedrifter talas om hans mellanhavande
 med den fruktade hexan "Spink-pumi-
 ca" fastän jag om henne kommer att
 skriva en särskild Volym. Vid tiden
 för nedanskriivna berättelse var Samu-
 elsson "enkelman och gammal sun-
 lajsgosse." Hans son August hade går-
 den och varit gift med en flicka Märta
 från Brogård i Blghult socken, och han
 var rätt "Faster" till min moder, så han
 har jämte min far berättat följande.
 Jan Samuelsson hade en "sundafyska".
 Frampå våren så kallade han och
 oss Märta (gammal då) har själa talat med mig därav då jag
 var högst

då har man en älder hos oss gräddat
"Råmjölkspannkaka", (mycket god om den till-
lagas rätt.) Samma dag Samuelssons ka-
kalvade, så kom "Spink-Sunnica" till Sa-
muel Petters i broskhult för att kurerade de-
ras kor. Så kalvade samma dagen
Samuel Petters kor, "8 Spink-Sunnica passa-
de på 8 ta råmjölken ifrån Jon Samuel-
son. Om kvällen när hans sonhustru
Märka skulle mjölka Samuelssons ka, så
fick han blott litet regt blodblandat
vatten i "mjölkstävare". Han gick in till
Samuelsson och visade honom stävan
och sa'd, "Så farfar ser det ut i kor stäva
i kväll." Samuelsson sade, "Kan du dä-
ja, har hört att Sunnica kom till Samuel-
Petters i da. Om ja, bleth du rät, när ja
lag kalven från kora stat å hans gödhet

12.)

ACC. N:R. M. 7027:12.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

8 beknat ett kors på kalvens nos, så
hade di fått skit i sin stäva, men de
ska få ett i alla fall. På 3. dyng kan fi
intet göra nåt åt detta, men mjölka du!
Spinck = Annica var kvar i Daniel Petters
fy på fjärde dån, sen korna kalvat skul-
le man grädda "Råmjölkspannkaka". An-
nica skulle ha en pannkaka med py-
hem och dessutom äta så mycket han
orkade för sina besvär. Sen stora ug-
nen eldades och man lagade till "Pann-
kaksmet" och satte in 12. bunkar i ugnen
att gräddas. Om en stund, så tyckte
dom att en elak lukt frängde in i stu-
gan från ugnen, så dom togo bort
"Täppan från ugnsmunnen". Söm an-
deras förvåning då varje bunke pöt-
te över en kodfuga så den rann ner

på "Ärten": (ugnen botten.) Så spottade "Pinsk-
druica" och sa, "Här hamnar jag inte
mera, för Jan Sannicksson kan vet mer
än jag. Så tog han sitt blårutiga knyte
& sin krycka & gick hem till sin kula
på "Pinskabacken."

Jan Sannicksson var rusad som en god p.k.
"Fisksytt" så han kunde rita opp en figurs
eller ett människohjärta på ett träd och
skjuta därpå och den han ville det skul-
le träffa" sköps om de vora 50-tals mil i-
från Jan Sannicksson. — Sannicksson ha-
den en stor "snutajissa." Det var en kall
vinternatt & Sannicksson hade väl inte
stängt inne suggan tillräckligt i svin-
huset utan han tog sig ut i svinsti-
an på natten. Så passade en stor han-
varg på & fällde suggan så tillvida att

han slet juret ifrån henne, så han le-
de i svåra plågor när Jan Danielsson om-
morganen fick se henne, så han måste
skjuda sig så han blev slaktad. Den
vinfren var mycket kall och vattnet hade
fågit slut hemma i "Laggårsbrunnen" så Jan
måste driva djuren 300 m. till "Gjusebrun-
nen" som var "hybrunn" = (Grenksam, vatten-
rik brunn för hela byn). I kvällen, sam-
ma dag, som han fått slakta ruggan,
så fämlade Danielsson sonens oxar &
skulle köra dem till "Gjusebrunnen" för
vattnen. Då satt en stor Uanvarg på "Gju-
sebrunnensbacken" & grivade, så händ-
na lyst. Oxarna blevo rädda &
slet sig från Danielsson och sprunga
hem, så sonen fick paga hand om dem.
När Jan Danielsson kom hem, så led-

15.)
Lade han sin bössa, gick ut och sade "kan
tro då ä du varjer, kan fått mi stora sa
i natt, nu fäller ja dej." Så svängde
han bössan över hovet & varu och mum-
lade några ord, så lossade han skattet.
Så sade Danielsson åt sin son August
och dennes dräng: "Nu får i hemta hem
varjer, han ligger på "Gjuarebrunnbac-
ken" och det var så. —

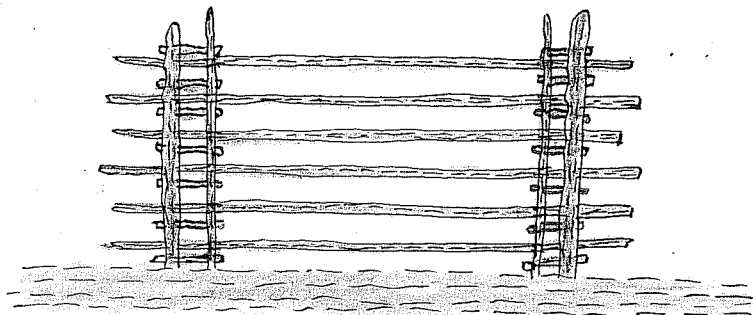
På Jon Danielssons gamla dag råkade
hans son August förmå i Sela med en per-
son rörande allaga fjäderskytte. Det blev
process. När August stod i "Kingsfästkan
i Lenhanda" under rättgängen föll han, som
död i golvet. Det troddes någon ovän skyn-
lit ha kom medelst magiska konster. När
han kom hem öppnade Danielsson den dödes hög-
ra ögonlock. "Ja sir vem det är, som lagt min
son på här; låt kolla med infet mer & lägga honom,
men jag vill stå ren inför min skapare!"

ACC. N:R 7027:16.

Landskap: Småland. Upptecknat av: Carl Vikberg
Härad: Uppsvidinge. Adress: Furåkra nr Kråksmåla
Socken: Hjelmhults socken. Berättat av: Lantbr: Yrak Jansson.
Uppteckningsår: 1940. Född år 1899. i Hjelmhults socken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

N: 1. Gamnaltida "Skuttelstätt."

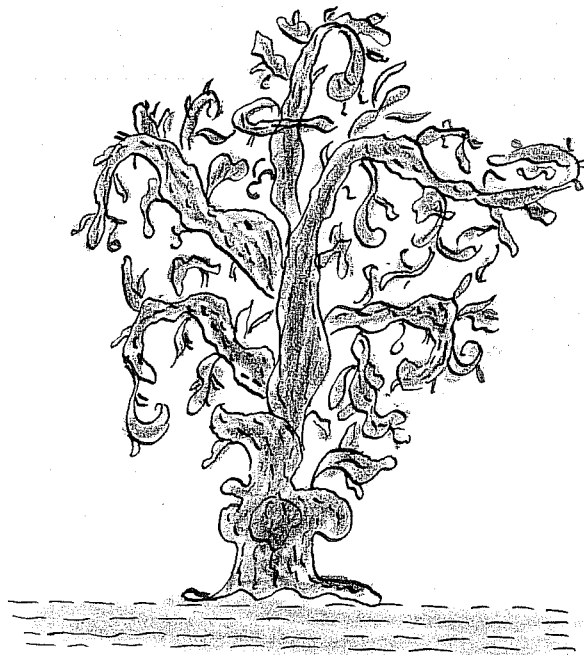

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R 7027:17.
Landskap: Småland Upptecknat av: Carl Viking,
Härad: Handbörds. Adress: Turåkra, "Kråksmåla"
Socken: Kråksmåla. Berättat av: Carl Viking,
Uppteckningsår: 1940. Född år 1874. i Ålgö socken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

N: 2. F.d. "Tandverksappeln" i Rimramåla
ägar i Kråksmåla socken.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

7027:18

Landskap: Småland.

Härad: Handbörds.

Socken: Kråksmåla.

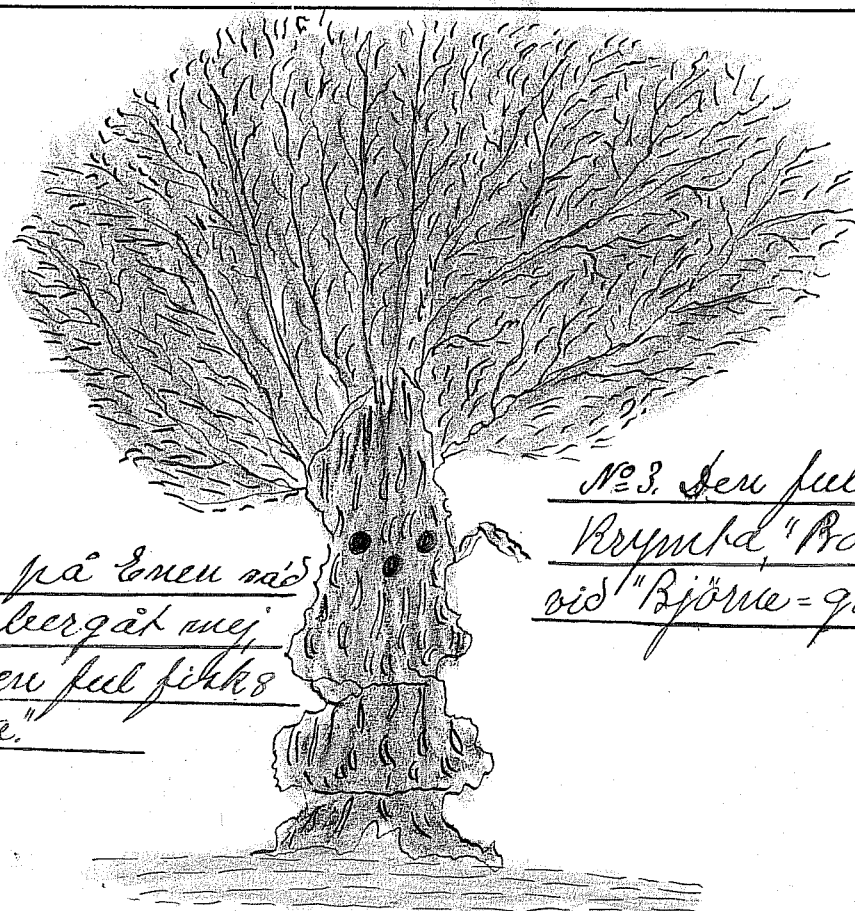
Uppteckningsår: 1940.

Upptecknat av: Carl Vikberg

Adress: Furåkra, Kråksmåla.

Berättat av: Erland Samuelson

Född år 1850 i Kråksmåla socken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Obs! Pekande på enen näs
Erland Samuelson
"Så där ä en ful finns
Fjälla"

Nº 3. Den fula, för-
krympta "Bälderen"
vid "Björne-göl."

Skriv endast på denna sida!